

ADAPTAREA CURRICULUMULUI PRIN VALORIFICAREA RESURSELOR ARTELOR VIZUALE

*Zinica Nour, profesor inv. primar,
Școala Gimnazială Nr. 3, Galați, România*

ADAPTING THE CURRICULUM THROUGH THE USE OF VISUAL ARTS RESOURCES

*Zinica Nour, teacher in primary education,
Secondary School No. 3, Galati, Romania
ORCID 0009-0003-6766-9251
zinicanour@yahoo.com*

CZU: 373.3.036

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p336-342

Abstract. This paper highlights the importance of visual arts in the education of students, enabling them to create values and appreciate the values created by others, as well as helping them make decisions in their personal and social lives by incorporating their personal and cultural tastes and preferences. By assimilating aesthetics into the curriculum, students can develop a sub-discipline that incorporates both traditional and innovative approaches to art. The paper presents some examples of learning activities, organizational forms, and evaluation methods for primary school students to highlight artistic competence. The use of visual arts resources can also promote inclusive education through an integrated and interdisciplinary curriculum that utilizes various media. By incorporating artistic resources, students can develop their aesthetic competence and connect with different subjects such as communication, geometry, physics, history, biology, astronomy, and more. The use of visual arts is not a replacement for learning scientific concepts, but it can be an additional tool that can help students understand and connect with concepts in a more accessible and attractive way. These help in creating a life environment based on recognized, authentic values that everyone should respect.

Keywords: visual arts, artistic competencies, curriculum.

Curriculum adaptat la resursele artelor vizuale

Artele vizuale pot fi folosite ca o forță obligatorie pentru a conecta diferite discipline într-un curriculum integrat și interdisciplinar. Folosind resurse precum pictura, sculptura, desenul, fotografia, muzica, teatrul, filmul sau multimedia, elevii pot dezvolta abilități artistice, care pot promova incluziunea în curriculum. Elementul vizual este crucial pentru stimularea curiozității și proiectarea unui rezultat dorit, făcându-l un instrument eficient pentru predare și învățare.

Educația estetică poate ajuta indivizii să ia decizii în viața lor particulară și socială prin încorporarea gusturilor și preferințelor personale și culturale. Prin inserarea esteticii în curriculum, elevii pot dezvolta o subdisciplină care să permită atât abordări tradiționale, cât și inovatoare ale artei.

Valorificarea artelor vizuale poate promova educația incluzivă printr-un curriculum integrat și interdisciplinar care utilizează diverse medii, iar prin încorporarea resurselor artistice elevii își pot dezvolta competența artistică și se pot conecta cu diferite materii. Percepția vizuală este un aspect semnificativ al recepției senzoriale, stârnind curiozitatea și proiectarea posibilităților viitoare, făcând-o un instrument excelent pentru educația.

Utilizarea artelor vizuale poate ajuta elevii să învețe să deseneze, să picteze, să modeleze obiecte și să le decoreze cu diverse tehnici și instrumente. Teatrul și mimica îi pot ajuta pe elevi

să interpreteze diferite personaje și să creeze scene. Fotografia și filmul îi pot învăța pe elevi să captureze și să editeze fotografii, animații sau filme, iar tehnologia poate facilita proiecte creative și captivante. În cele din urmă, utilizarea artelor vizuale în educație poate încuraja elevii să-și exprime creativitatea, să experimenteze cu culoarea și să-și comunice ideile prin interpretare. Combinând arta cu alte discipline, cum ar fi istoria, știința, matematica și muzica, elevii își pot extinde creativitatea și își pot lărgi cunoașterea lumii.

Pornind de la această necesitate a conectării senzoriale a copilului, am considerat că resursele de arte vizuale ar putea fi liantul atractiv folosit pentru corelațiile dintre disciplinele educației. Aceste resurse ar putea forma competența artistică, care ar fi singura vinovată de includere în curriculum.

De-a lungul timpului, au existat practici și studii de cercetare privind includerea esteticii în viața de zi cu zi, tocmai pentru a oferi opțiuni de învățare, care să răspundă deciziilor și acțiunilor din viața noastră, determinate de gustul artistic și preferințele existenței personale sau sociale ale individului, indiferent de construcția lor. Astfel, revenirea interesului pentru estetică ar putea crea o subdisciplină bazată pe valorile oferite de artă, care încorporează atât sfera tradiției, rutina estetică, familiară (începând de la aranjarea unei farfurii cu meniu), cât și atingerea sublimului sau extraordinarului. Pentru ca această subdisciplină să aibă sens pragmatic, ea nu ar trebui să fie limitată de domeniul de aplicare, ci mai degrabă să aibă un cadru teoretic și practic convingător, explicativ.

Resursele artei vizuale pot fi utilizate pentru a face conexiuni între mai multe discipline într-o cercetare pedagogică. Artele vizuale oferă oportunități pentru a analiza și a înțelege conținutul și conceptele din alte discipline, precum și pentru a le face mai accesibile și mai atractive pentru elevi. De exemplu, artele vizuale pot fi utilizate pentru a ilustra concepte științifice sau istorice, cum ar fi procesele geologice sau evenimente istorice, prin utilizarea modelelor sau a ilustrațiilor. Artele vizuale pot fi utilizate pentru a explora teme literare, cum ar fi personajele sau scenele dintr-o carte sau poezie, prin crearea de ilustrații sau desene. Artele vizuale pot fi utilizate pentru a dezvolta abilități de comunicare, cum ar fi scrierea sau vorbirea, prin utilizarea de proiecte care implică crearea și prezentarea unui eveniment. Artele vizuale pot fi utilizate pentru a ilustra concepte de geometrie, cum ar fi forme geometrice, proporții, simetrie și perspectivă. În fizică (pentru a ilustra concepte de fizică: lumină, culoare, mișcare și forță), în biologie (pentru a ilustra concepte de biologie: structura și funcționarea organismelor, ecologie și evoluție), în astronomie (pot fi utilizate pentru a ilustra concepte de astronomie: planetele, stelele, galaxiile și Universul), în chimie (pentru a ilustra concepte: moleculele, compușii și reacțiile chimice), în matematică (pot fi utilizate pentru a ilustra concepte matematice: numere, operații matematice, grafice și funcții).

Este important de menționat că utilizarea artei vizuale nu este un înlocuitor pentru învățarea conceptelor științifice, dar poate fi un instrument suplimentar care poate ajuta elevii să înțeleagă și să se conecteze la aceste concepte într-un mod mai accesibil și mai atractiv.

Activități de învățare

Baza percepției senzațiilor, a trezirii motivației și a curiozității, a proiecției unui ghid de învățare în favoarea unui viitor bine determinat pentru orice copil fie și special din învățământul primar trebuie să permită activități de învățare incluzive pentru formarea competenței artistice prin valorificarea resurselor artelor vizuale.

În multe activități de învățare, cum ar fi „Improvizație cu culori”, elevii sunt invitați să experimenteze culorile și să-și creeze propriile picturi. Cu o varietate de materiale precum pensule, acuarele, tempera, au libertatea de a folosi orice culoare doresc pentru a inventa o

lume imaginară sau reală. Scopul acestei activități este de a-i învăța pe elevi cum să-și exprime liber creativitatea prin experimentarea culorii. Orice copil poate fi încurajat, spre libertatea de a crea, să folosească puterea sugestiei prin culoare, formă și comunicare implicită, prin propria interpretare. Încurajarea curiozității constă și în posibilitatea extinderii creației prin adăugarea de conținut din alte domenii (istorie, știință, matematică, muzică, geografie, informatică etc.)

„Pictura pe tema naturii” îi ajută pe elevi să observe natura și să picteze ceea ce văd. Pot picta flori, copaci, animale sau orice alt aspect al naturii care le atrage atenția. Această activitate ajută la formarea competenței artistice prin observarea și utilizarea culorilor pentru a crea o imagine a naturii conectându-i ușor de la sensibilizare la protejarea naturii. Arta poate fi o alternativă mult mai eficientă decât prezentarea dezastrelor ecologice pe slide-uri sau înregistrări în tabele ce se prezintă prin lecturare, arta include individul, personalizează, are viziune și interpretare care poate fi incluzivă.

„Recrearea unui tablou celebru” poate fi o activitate în care elevilor li se prezintă un tablou celebru și sunt invitați să-l recreeze cu propriile abilități de pictură. Acest exercițiu îi ajută să observe detalii, să interpreteze acțiuni și marcheze sau să estompeze diverse simboluri, care mai apoi pot fi interpretate ca mesaje și se pot face treceri ușoare către mesajele din cotidian. În literatura de specialitate, s-a vorbit despre practici didactice privind „inversarea rolurilor” prin exerciții de susținere a punctului opus de vedere într-un mod cât mai convingător. [5, p.452]

Un alt exemplu de activitate în care poate fi valorificat desenul ar fi „Desenăm cu ochii închiși”. Această activitate se poate face cu copiii din clasa. Se începe prin explicarea regulilor jocului: copiii își vor închide ochii și vor desena o imagine, fără să se uite la foaie. După ce au terminat de desenat, aceștia vor închide ochii și vor încerca să se explice ce au desenat, fără a vedea desenul. Apoi, se vor face schimb de desene și se va încerca să se ghicească ce a desenat colegul. Această activitate ajută la dezvoltarea imaginației și a abilităților de comunicare, pe lângă valorificarea talentului artistic.

O activitate prin care se poate valorifica desenul în educația primară ar fi „Desenează-ți lumea ideală!”. Elevii ar putea fi invitați să dezvăluie o oră, o casă, un peisaj sau orice alt lucru care le place lor și care ar reprezenta lumea lor ideală. Această activitate îi va ajuta să-și dezvolte imaginația, creativitatea și abilitățile de desen, precum și să-și exprime sentimentele și ideile prin artelor vizuale. După finalizarea desenelor, elevii ar putea să-și prezinte lucrările și să discute despre lumea lor ideală, oferind, astfel, oportunitatea de a-și dezvolta și abilități de comunicare.

Desenul poate fi exploatat și la o activitate de matematică activitate, cum ar fi „Explorarea formelor prin desen”. Aceasta activitate poate fi făcută la clasa și presupune lucru cu modele: fiecare elev primește câte o formă geometrică și trebuie să o deseneze în diverse poziții și dimensiuni. Discuția despre cum forma poate fi schimbată prin rotire, scalare sau deformare poate precede utilizării formelor pentru a crea compoziții. Această activitate permite elevilor să își dezvolte abilitățile de observare, analiza și creativitatea prin desenului și să învețe despre forme și compoziție într-un mod practic și amuzant.

Programa școlară din Finlanda este cunoscută prin faptul că oferă elevilor o educație holistică, care include arta și designul. Acestea sunt integrate în programe prin proiecte practice și activități interactive, care permit elevilor să experimenteze și să își dezvolte abilități creative. Programa poate include, de asemenea, oportunități de colaborare și de lucru în echipe, care să permită elevilor să își dezvolte abilități sociale și de comunicare. În general, programa școlară din Finlanda se concentrează pe dezvoltarea abilităților și intereselor individuale ale elevilor prin arte și design. În programa școlară din Finlanda, arta și designul sunt integrate în curriculum ca parte importantă a educației. Acestea sunt văzute ca mijloace importante de

dezvoltare personală și de exprimare creativă. Elevii au acces la diverse medii de lucru, cum ar fi sculptura, desen, pictura și design grafic, prin care își pot dezvolta abilități artistice și capacitatea de a gândi critic.

Copiii sunt încurajați să își exprime personalitatea prin artelor și să descopere modalități de a folosi creativitatea pentru a rezolva probleme practice. În plus, profesorii din Finlanda sunt instruiți să recunoască potențialul artistic al fiecărui elev să îi sprijine în dezvoltarea acestei abilități.

Aceste activități au, pe lângă motivația pentru învățare, scopul dezvoltării unei capacități de recunoaștere a valorilor adevărate care delimitează autenticul de kitsch, prin observarea complexității sau simplității esteticii obiectelor sau evenimentelor create de om sau natură. De asemenea, un curriculum adaptat pentru școala primară poate lua în considerare proiecte de învățare practică. Proiectele practice pot ajuta copiii să aplice ceea ce au învățat și să dezvolte abilități practice. De exemplu, ei pot construi modele sau experimente pentru un concept precum gravitația sau efectul electricității. Activitățile de creativitate, ca desenul și scrisul, le permit copiilor să-și dezvolte abilitățile de desen și scriere, să-și exprime creativitatea și să-și pună în valoare propria perspectivă asupra unui peisaj, eveniment, traseu etc., precum și utilizarea abilităților artistice. O activitate de învățare care apreciază atât desenul, cât și scrisul ar putea fi descrierea unui peisaj prin desen și scriere. Copiii sunt invitați să observe și să deseneze un peisaj ales din imagini pentru inspirație sau din imaginație. În final, fiecare copil poate prezenta desenul și descrierea în fața clasei, folosind jocuri, teatru, mimă. Elevii pot descoperi ce poate transmite o imagine, contextual pe care îl exprimă și cum anume trebuie făcut scrisul fără imagine. Se poate învăța diferența dintre o imagine aglomerată față de una care înglobează 2-3 idei.

Asistăm la o explozie de aplicații, platforme sau bloguri care vin în sprijinul profesorilor cu scopul de a îmbunătăți calitatea învățării, prin predare diferențiată (resurse RED, platforme ASQ, JA România, STEAM Education, Telescop etc.). De exemplu, la o activitate integrată de creare a unei benzi desenate folosind tehnologia, pe tema poveștilor istorice, copiii vor citi și studia o poveste istorică selectată de profesor, apoi vor folosi informațiile acumulate pentru a-și crea propria bandă desenată, ilustrând povestea istorică. Fiecare copil poate folosi instrumente digitale precum o tabletă sau un laptop și un software de desen Paint sau Procreate pentru a crea benzile desenate. După ce benzile desenate au fost create, copiii le prezintă clasei, folosind tehnologia pentru a le proiecta pe ecran. În final, copiii vor discuta despre benzile desenate create, punând în valoare aspectele istorice, artistice și tehnologice. În plus, această activitate poate fi folosită pentru a dezvolta abilități precum comunicarea, colaborarea și gândirea critică.

Forme de organizare

Învățarea prin activități de arte vizuale poate lua diferite forme de organizare. Aici sunt câteva exemple:

Ateliere: Atelierele sunt o formă organizată de învățare care se concentrează pe dezvoltarea abilităților practice și creative ale copiilor prin activități de arte vizuale. Atelierele pot fi organizate în jurul unui subiect sau material specific și pot fi ghidate de un instructor sau un mentor.

Proiecte interdisciplinare: proiectele interdisciplinare sunt o formă de învățare care combină mai multe subiecte sau discipline într-un singur proiect. De exemplu, un proiect care combină matematica și arta poate fi o modalitate de a ajuta copiii să înțeleagă cum funcționează matematica în artă.

Activități independente: Activitățile independente sunt o formă de învățare în care copiii lucrează singuri sau în grupuri mici, fără ghid sau mentor. De exemplu, se poate organiza o activitate în care pictează sau desenează liber, fără nicio restricție.

Vizite la muzee sau galerii de artă: vizitarea muzeelor sau galeriilor de artă poate fi o modalitate eficientă de a ajuta copiii să înțeleagă cum funcționează arta și să-și dezvolte abilitățile vizuale.

Jocuri interactive: jocurile sunt o modalitate distractivă de a învăța, iar jocurile interactive pot fi un instrument eficient pentru a ajuta copiii să învețe noi cunoștințe și abilități, concepte matematice sau chiar istorie.

Proiecte practice: Proiectele practice sunt o modalitate excelentă de a ajuta copiii să aplice ceea ce au învățat în situații din viața reală. De exemplu, un proiect care explorează modul în care se formează vremea poate fi o modalitate distractivă de a învăța despre meteorologie.

Colaborarea în echipe: Lucrul în echipă poate fi o modalitate eficientă de a ajuta copiii să învețe cum să lucreze împreună și să se sprijine reciproc. De exemplu, pot organiza o activitate de grup în care construiesc un castel de carton sau rezolvă împreună probleme de matematică.

Activități creative: arta și creativitatea pot fi o tehnică puternică pentru a ajuta copiii să-și exprime ideile și gândurile. De exemplu, se poate organiza o activitate în care ei pictează sau desenează ceea ce au învățat despre anumite subiecte.

Discuții și dezbateri: Discuțiile și dezbaterile sunt o modalitate excelentă de a ajuta copiii să-și exprime opiniile și să învețe să asculte și să respecte opiniile celorlalți. De exemplu, se poate organiza o dezbatere pe o anumită temă, cum ar fi impactul tehnologiei asupra societăților.

Resurse educaționale

Există o varietate de resurse educaționale care pot fi folosite pentru formarea competenței artistice, în funcție de preferințele și stilul de învățare al fiecărei persoane. Unele dintre acestea includ:

Cursuri online: există o mulțime de cursuri online gratuite sau plătite care acoperă diferite discipline artistice, cum ar fi pictura, desenul, sculptura, fotografia, designul grafic, animația etc. Unele dintre cele mai populare platforme de cursuri online includ Udemy, EduMagic, iTeach, Biblioteca online etc.

Workshop-uri și seminarii: multe galerii, muzee și centre culturale organizează workshop-uri și seminarii artistice pentru adulți și copii. Acestea oferă oportunitatea de a învăța direct de la artiști de a practica într-un mediu inspirativ.

Există mai multe resurse educaționale pe care le putem utiliza pentru activități de învățare bazate pe artele vizuale în cadrul unui curriculum adaptat:

Cărți și publicații: Cărțile despre arta și tehnica desenului, pictura sau sculptura pot fi un excelent punct de plecare. De asemenea, publicațiile despre istoria artei pot oferi informații valoroase și exemplu care să inspire copiii.

Filme documentare: Filmele documentare despre artiști sau tehnici artistice pot fi un mod captivant de a introduce pe copii în lumea artei.

Programe de educație prin arte: Există programe educaționale specifice care se concentrează pe valorificarea artei în învățare, cum ar fi programele de educație prin arte care oferă materiale și resurse educaționale adaptate la vârsta copiilor.

Site-uri web educaționale: Există multe site-uri web care oferă resurse educaționale pentru învățarea artei, cum ar fi proiecte și activități practice, tehnici de desen și de pictura și multe altele.

Muzee și galerii de arta: Vizitele la muzee și galerii de arta pot fi o experiență educațională valoroasă. Copiii pot vedea opere de artă originală și afla informații despre artiști și tehnici folosite.

Ateliere și clase de arte: Atelierele și clasele de arte pot oferi oportunități practice pentru copii de a-și dezvolta abilități artistice și de a experimenta cu diferite tehnici și materiale.

Filme documentare sau animații pot fi folosite ca resurse educaționale, însă este important să se aleagă filme care se potrivesc cel mai bine cu obiectivele de a învățare și cu nevoile copiilor pentru a le oferi o experiență educativă captivantă și informativă.

Mijloace de evaluare

Pentru a evalua competențele artistice ale elevilor în învățământul primar, este important să se utilizeze mijloace de evaluare adecvate care să ia în considerare nevoile și capacitățile individuale ale fiecărui elev. Iată câteva exemple de mijloace de evaluare potrivite pentru formarea competenței artistice într-o astfel de clasă:

Portofolii - acestea pot conține lucrările artistice ale elevilor, precum desene, picturi, colaje sau sculpturi, împreună cu scurte descrieri ale procesului creativ și ale competențelor artistice dezvoltate.

Evaluarea pe baza observațiilor - aceasta implică observarea directă a elevilor în timp ce lucrează la proiectele artistice, cu o atenție specială la abilități și competențe artistice pe care le demonstrează.

Evaluarea formativă - aceasta poate include feedback-ul continuu și îndrumarea furnizată de profesori în procesul de învățare și dezvoltare a competențelor artistice.

Autoevaluarea - aceasta implică încurajarea elevilor să-și evalueze propriile competențe artistice și să-și monitorizeze progresul prin auto-reflexie.

Evaluarea bazată pe performanță - aceasta implică evaluarea lucrărilor artistice create de elevi precum prezentări orale, reprezentări teatrale, dansuri sau recitări.

Este important să se utilizeze mai multe mijloace de evaluare pentru a evalua competențele artistice ale elevilor, pentru a avea o imagine mai completă a progresului lor și a nevoilor individuale de dezvoltare. De asemenea, este important să se adapteze mijloacele de evaluare a nevoilor și capacităților individuale ale fiecărui anumit elev. Iată câteva exemple de mijloace de evaluare care pot fi potrivite pentru o evaluare completă.

Evaluarea formativă - această evaluare implică evaluarea continuă a performanțelor și oferă feedback-ul pentru creșterea acestora. Aceasta poate fi realizată prin discuții individuale cu elevii și prin evaluarea proceselor și produselor lor artistice.

Portofoliul de lucru - această implicare crearea unui portofoliu de lucru pentru fiecare elev care să conțină exemple de lucrări artistice realizate de elevi pe procesului de învățare. Acest portofoliu poate fi folosit pentru a evalua progresul individual al elevilor, dar și pentru a le permite să monitorizeze propriul progres.

Evaluarea prin autoevaluare și evaluare între colegii - aceasta implică evaluarea reciprocă a performanțelor artistice între elevi sau autoevaluarea propriilor performanțe. Aceasta poate fi realizată prin discuții în grup, prin utilizarea listei de verificare sau prin crearea unor rubrici de evaluare.

Este important să se adapteze mijloacele de evaluare a nevoilor și a capacităților individuale ale elevilor și să se asigure că acestea sunt juste și nediscriminatorii. De asemenea, este important să se asigure că elevii înțeleg procesul de evaluare și că se simt confortabil cu metodele folosite pentru a evita orice anxietate sau stres suplimentar.

Pentru proiectarea didactică aș sugera introducerea unei rubrici separate în care să fie precizată resursa Artei vizuale, potrivită învățării.

Precizarea acestei resurse ar constitui modalitatea de îmbinare a universului copilului, foarte bine ancorat la realitatea virtuală, cu materia predată de profesor în mod firesc. Aș vedea necesară această adăugire, pentru că fără să vrem am trecut la această „gândire superlink”, după cum declara într-un interviu recent profesorul Mihai Zgondoiu, lector al Universității de Arte

din București, unde tehnologia împinge de la spate fără să vrem, încărcând multe sarcini, pe un timp în viteză, așa că ajungem rapid la imagine. Ea este cea care atacă prima frontal, de aceea trebuie formată, pregătită pentru a fi corect digerată, lăsând la o parte faptul că uneori pictura poate fi punctul 0, cel de întoarcere la sine.

BIBLIOGRAFIE

1. CIOT, M.G. *Educație și societate*, Cluj –Napoca: Ed. Eikon, 2012. 230 p. ISBN: 978-973-757-672-9
2. MARZANO, R. *Arta și știința predării*. Un cadru cuprinzător pentru o instruire eficientă, București: Editura Trei, 2015. 329 p. ISBN 978-606-719-318-3
3. HATTIE, J. *Învățarea vizibilă*. Ghid pentru profesori, București: Editura Trei, 2014. 303 p. ISBN 978-606-719-058-8
4. STĂNCESCU, I. *Metacogniție și motivație în învățarea academică*. Repere psihodidactice, București: Editura Universitară, 2017. 197 p. ISBN 978-606-28-0596-8
5. BOCOȘ, M-D. *Instruirea interactivă*. Repere axiologice și metodologice, Iași: Editura Polirom, 2013. 462 p. ISBN 978-973-46-3248-0